

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ภัยชนชาติไทยโดยกบองและเชิคุทุน พระพุทธศาสนาสืบต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่สมัยลานนาไทย คือประมาณ พุทธศักราช 237 เป็นต้นมา (สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ 2516: 7) จนพระพุทธศาสนา ได้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนไทย กิจกรรมในสังคมไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่เกิด แก่ ตาย จะผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระญาณสังวร 2516: 23) รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของพระพุทธศาสนา จนมันได้ กลายเป็นสัญลักษณ์ของไทย หรือเป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งแตกต่างจากศาสนาของชนชาติอื่น ๆ จนมีผู้กล่าวว่า "ประเทศไทยถ้ายกสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะพระพุทธศาสนาออกไปพร้อมกับ พระพุทธศาสนาแล้ว ก็แทบไม่มีอะไรที่เป็นเครื่องหมายในรูปร่างไทยเหลืออยู่เลย" (พระเทพเวที 2512: 51)

แม้แต่องค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติทุก ๆ พระองค์ก็ทรง เป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิคุทุนพระพุทธศาสนา ตลอดจนตั้งแกตติก่อนยาวนานจนมัจจุมันถึงพระราชบิดาของพระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (2507: 17) ความตอนหนึ่งว่า

"ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี"

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ถ้าจะพิจารณาในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของ สังคมไทยจะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อประเพณีทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาและความเป็นอยู่ของทั้งปัจเจกชนส่วนบุคคลและสังคมโดยรวม ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ความเป็นอยู่ของสังคม พระพุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นหลังสร้างสรรค์ เป็นสถาบันชี้คเเลาทาง สังคม ปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทางวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นชาติ นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์

ระหว่างสมาชิกในสังคมในการกำหนดแนวทางความสัมพันธ์ การปฏิบัติต่อกันระหว่างสมาชิกในสังคม และทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมอีกด้วย (สมบุรณ์ สุขสำราญ 2522: 1-9) นอกจากนี้สถาบันศาสนายังเป็นสถาบันหนึ่งที่เป็นแกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติ นอกเหนือจากสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้ง 3 สถาบันเปรียบเหมือนเสาสามต้นที่ค้ำจุนชาติให้มั่นคงปลอดภัย ให้ประชาชนมีชีวิตรอบรู้ด้วยความสงบสุขและด้วยควมสามัคคี กล่าวได้ว่าชาติเปรียบเหมือนร่างกาย ศาสนาเปรียบเหมือนจิตใจ พระมหากษัตริย์เปรียบเหมือนศูนย์รวมประสาทที่ควบคุมร่างกายและจิตใจให้ทำหน้าที่โดยปกติ (สมพร เทพสิทธิ์ 2526: 18)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ และมีบทบาทอย่างสูงที่จะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นสมองและหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (สีปพนนท์ เกตุทัต 2526: 71-74) ดังนั้นการที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีผลานามัยสมบูรณ์ และเป็นพลเมืองดีของชาติได้ จึงต้องอาศัยการศึกษา และเนื่องจากพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติเช่นเดียวกัน จึงนับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นทรัพยากรแหล่งใหญ่อีกแหล่งหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคน พัฒนาการประเทศได้ ทั้งนี้พระโศภณคณาภรณ์ (ระบมย วิฑูยาโธ 2527: 163) กล่าวว่า

วิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นการสอนเพื่อสร้างคนจริง ๆ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนขยัน เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นกัลยาณบุรุษ เป็นบัณฑิต เป็นนักปราชญ์ เป็นคนดีจริง ๆ เรียกว่า สัปบุรุษ นั้นคือพัฒนาด้วยระบบของคำสอนในทางศาสนา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบคำสอนในทางศาสนาช่วยในการพัฒนามนุษย์มาก แต่มนุษย์ไม่อาจพัฒนาพฤติกรรมทางศาสนาได้ปราศจากการศึกษา (จ่านงค์ อภิวิวัฒน์ 2525: 68)

ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เมื่อสมัยที่การศึกษาของไทยยังไม่เป็นระบบ วัดเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สั่งสอนทั้งในค่านิชาการและศีลธรรม ทำให้เด็กชายสมัยก่อนใกล้ชิดพระศาสนามากกว่าสมัยปัจจุบัน ต่อมาเมื่อประเทศไทยรับเอาปรัชญาการศึกษาแบบตะวันตกมาใช้ในการดำเนินการศึกษาของชาติ ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา โรงเรียนได้ย้ายออกไปตั้งอยู่นอกวัด โดยมีครูที่เป็นฆราวาสทำหน้าที่สอนแทน ทำให้การศึกษาเริ่มเห็นห่างจากศาสนา แต่ยังคงมีการสอนศีลธรรมอยู่ในรูปของวิชาจรยามบ้าง ธรรมจริยามบ้าง (กระทรวงศึกษาธิการ 2507: 323) โดยจัดรวมอยู่ในการศึกษาประเภทสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่ทุกคนควรจะเรียนรู้ไว้ในการดำเนินชีวิต ต่อมาในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวิชาศีลธรรม ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญอยู่ทุกสมัย โดยเฉพาะตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นระยะที่ศีลธรรมของประชาชนเสื่อมทรามลงมาก รัฐบาลจึงได้พยายามปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาทั่วไปให้ดีขึ้นและเพ่งเล็งถึงศีลธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2507: 883-884) จากนั้นวิชาศีลธรรมก็แบ่งอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา แต่เนื้อหายังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควรเพราะ

✓ พระพุทธศาสนาทุกเฉพาะเรื่องธรรมะ เป็นการเรียนรู้ไม่เต็มหลักสูตรที่เรียกว่า วิชาพระพุทธศาสนา เพราะวิชาพระพุทธศาสนานั้นจะต้องรู้ทั้งในคานศาสนธรรม ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธีต่าง ๆ คือเต็มรูปของศาสนาจึงจะก่อให้เกิดความเข้าใจและศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาได้ (พระโสภณคณาภรณ์ 2527: 166-167) ดังนั้นจึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผลดังกล่าว นอกจากนี้ ธนุ แสงศักดิ์ โทกุล่าวถึงเหตุผลที่ต้องบรรจุหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาว่า เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และพระพุทธศาสนาก็มีเผยแพร่อยู่ในสังคมไทย ดังนั้นการศึกษาจึงควรจะทำหน้าที่รับผิดชอบให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เพราะถ้าประชาชนเชื่อถือปฏิบัติเหลวไหลลงมลาย ก็อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาของชาติล้มเหลว นอกจากนี้พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ดังนั้นผู้ที่ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยคติได้ในสังคมไทย จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประพฤติปฏิบัติให้เข้ากับวัฒนธรรมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของการศึกษาที่จะปลูกฝังให้มีในตัวเด็ก เพื่อที่จะได้เป็นผู้นำในสังคมที่ดี สามารถพัฒนาสังคม และประเทศให้ด้วยดี (ธนุ แสงศักดิ์ 2526: 214-217) ✓

นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจ สังคม สัมพันธ์กันอย่างยิ่งขึ้น คนต้องกินร้อนกินร้อนเพื่อ ความอยู่รอด เป็นผลให้เกิดความเห็นแก่ตัว คือชนรรมเสื่อมลง เกิดปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็จะเห็นได้จากคดีอาชญากรรม 20 คดีต่อ ประชากรหนึ่งแสนคนในปี 2502 เป็น 40 คดีต่อประชากรหนึ่งแสนคนในปี 2519 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2524: 5-8) และในปัจจุบัน วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นผลให้เยาวชนที่เป็นวัยรุ่นซึ่งมี จำนวนถึงร้อยละ 14 - 19 ของคนทั้งประเทศ มีปัญหาค่านิยม วัฒนธรรม จริยธรรม เยาวชนศึกษาเสถียรภาพมากขึ้น ส่วนใหญ่เด็กเหล่านี้อยู่ในกรุงเทพมหานคร เด็กและเยาวชน ทอดทิ้งขนบธรรมเนียม นิยมวัฒนธรรมทางชาติที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น กลุ่มมีการศึกษาส่วนใหญ่ จะมีความหลงใหลและผูกพันกับวัฒนธรรมต่างชาติมากกว่ากลุ่มอื่น เยาวชนขาดความรู้ ความเข้าใจเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ความสำนึกในทางศาสนาของเยาวชนลดน้อยลง ปัญหาดังกล่าวนี้ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาจิตใจ ของคนในชาติจึงน่าจะเป็นภาระกิจสำคัญที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน เพราะเยาวชน อยู่ในวัยที่เต็มไปด้วยพลังทางกาย พลังที่จะเรียนรู้ พลังในการคิด พลังในการตัดสินใจ และพลังในการสร้างสรรค์ เยาวชนกำลังอยู่ในช่วงชีวิตที่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่าง เต็มที่ ประสบการณ์ชีวิตในระยะนี้มีความหมายสำคัญยิ่งต่อเยาวชน เนื่องจากเป็นระยะที่ แสวงหาตนเอง และแสวงหาความหมายของชีวิตโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมใน ด้านต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2524: 0 - 15) ที่สำคัญคือเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ในหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีน้อยเกินไป (กรมวิชาการ 2527. คำนำ) และปรากฏว่า เยาวชน ประชาชนชาวไทยเป็นจำนวนไม่น้อยขาดความรู้ในหลักศาสนาหรือจริยธรรม ทางศาสนาพุทธ อันเป็นศาสนาประจำชาติ และหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้อาจจะทำให้ ความสำนึกในศาสนาประจำชาติของประชาชนไทยลดลงไป ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความ ไม่มั่นคงในสถาบันศาสนาพุทธ อันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศที่ยึดพระพุทธศาสนา เป็นศาสนา (ชญ แสงศักดิ์ 2526: 6)

จากปัญหาที่กล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาทางด้านศีลธรรมและคุณธรรมของ ประชาชนและเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญ และน่าวิตกมาก เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้ส่ง

ผลกระทบคือธรรม วัฒนธรรมของประชาชนและเขาวชนเท่านั้นแต่ยังเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศชาติส่วนรวมด้วย เพราะความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเดียวยังไม่สามารถทำให้ประเทศชาติและสังคมเจริญได้ (สำนักพิมพ์จิตอาสาสมัคร 2522: 4-44) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเขาวชนว่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2524: 321)

1. เร่งทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาให้เป็นที่ยึดมั่นทางใจ
2. เร่งรื้อสร้างเสริมการศึกษาของเขาวชนโดยให้มีการเรียนธรรมทุกระดับ และส่งเสริมให้เขาวชนประกอบกิจกรรมทางศาสนาตามจารีตประเพณี
3. ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนจริยธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษา

ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐและเป็นการเร่งรัดการปลูกฝังค่านิยมด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ให้เขาวชนมากยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปลูกฝังและส่งเสริมค่านิยมดังกล่าวให้คนในชาติ จึงได้ประกาศเปลี่ยนแปลงเรื่องเพิ่มเติมรายวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เพื่อส่งเสริมการสอนวิชาพุทธศาสนาตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นไป โดยให้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด 6 วิชา เป็นวิชาบังคับ และโดยเฉพาะกลุ่มเขาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวิทยุรุ่นที่กำลังจะเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสำคัญต่อสังคม (กาญจนา कुमारิกษ์ 2511: 9) จะต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรมจรรยาที่เหมาะสม มีความศรัทธา และเข้าใจศาสนามากยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศเพิ่มเติมรายวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นไป ให้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับทั้งหมด 6 วิชา ✓

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและผสมกลมกลืนกับหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเนื่องจากยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยเรื่องนี้อย่างเป็นทางการมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2527 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับนี้ จะได้ค้นหาคำตอบของดาร์วิจัยนี้มาใช้เป็นแนวทางปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาคำต่างๆ ในอันที่จะทำให้การจักวรรศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นที่

สนใจและสนองความต้องการของนักเรียนส่วนมากได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวคิดและข้อเสนอแนะของผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยคือ

1. มุ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะศึกษาตั้งแต่ระยะที่เรีณวิชาที่ว่าวิชาจรยา และต่อมาถึงวิชาศีลธรรมจรยาให้สอดคล้องในวิชาสังคมศึกษาจนกลายเป็นวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน โดยการศึกษานี้จะยึดหลักสูตร แบบเรียนและเอกสารเท่าที่ค้นพบได้
2. เนื่องจากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองขางยุคไม่มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงต้องศึกษาหลักสูตรในระดัอื่น ๆ ด้วย แต่ต้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วจะศึกษาเฉพาะหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่านั้นเพื่อให้เห็นสภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้เด่นชัดขึ้น
3. มุ่งสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2527 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจะศึกษาในคำานจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2528 ซึ่งได้กรรมสวนัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นนักเรียนชั้นปีที่เรียนครบหลักสูตร

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่จะให้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัด การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่านั้น เนื่องจากเป็นนักเรียนชั้นปีที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนา 2527

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร และการสำรวจ ดังนี้คือ

ก. การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาสภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางราชการ คำรา บทความจาก วารสารต่าง ๆ จดหมายเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอผลงานวิจัยแบบ พรรณนาวิเคราะห์

ข. การวิจัยแบบสำรวจ

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สรุปผล สัมมนา บทสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด สำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบ เลือกตอบ เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาของ
การจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะใน
การปรับปรุงการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. นำแบบสอบถามไปให้ครูทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ตรวจสอบความตรง
เชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไป
ทดลองใช้กับผู้บริหาร ผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนวัด
สังเวช โรงเรียนวัดคฤกษณ์ตรีวิทย์ โรงเรียนชินนรวิทย์ ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 47 คน เพื่อหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of
Alpha) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ต่อไป

4. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลาย
ขั้นตอน (Multistage Sampling) จาก 8 ท้องที่การศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
ห้องที่การศึกษาระดับ 4 โรงเรียน โดยเป็นผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย 96 คน ผู้บริหาร 94 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 379 คน ได้
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 563 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม
โดยใช้การร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัด
การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การร้อยละ

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัด
การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ค่าเฉลี่ยและ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการศึกษาวิชา
พระพุทธศาสนา นำเสนอแบบความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยยึดหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2527 เป็นเกณฑ์ โดยพิจารณาในค่านุเคราะห์ประสงฆ์ของหลักสูตร เนื้อหา ระยะเวลาการเรียนการสอน การวัดประเมินผล

ปัญหา หมายถึง อุปสรรคในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2527 ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา ระยะเวลาการเรียนการสอน การวัดผล

การศึกษาวินัยพระพุทธศาสนา หมายถึง การศึกษาความเป็นมาของการจัดการศึกษาวินัยพระพุทธศาสนา การสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาวินัยพระพุทธศาสนา ในปัจจุบัน

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาเพิ่มเติมในหมวดวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2527 คือ

- ส 048 พระพุทธศาสนา
- ส 049 พระพุทธศาสนา
- ส 0410 พระพุทธศาสนา
- ส 0411 พระพุทธศาสนา
- ส 0412 พระพุทธศาสนา
- ส 0413 พระพุทธศาสนา

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2528

ผู้สอน หมายถึง ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาผู้หน้าที่เกี่ยวข้องใน การปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาให้ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับ การศึกษาอื่นที่นอกเหนือจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การจัดการศึกษาวิชา พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา
3. เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชา พระพุทธศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย